

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2001 vp

Hallituksen esitys laiksi ampuma-asetlain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä syyskuuta 2000 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi ampuma-asetlain muuttamisesta (HE 110/2000 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Janne Kerkelä ja ylitarkastaja Mika Lehtonen, sisäasiainministeriö
- hallitussihteeri Vilppu Talvitie, maa- ja metsätalousministeriö
- tarkastaja Ralf Gustafsson, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos
- erätarkastaja Raimo Suominen, Metsähallitus
- sotilaslakimies Timo Ojala, Pääesikunta
- tutkija Markku Palokangas, Sotamuseo
- johtaja Lauri Haataja, Suomen Metsästysmuuseo
- puheenjohtaja Pehr-Erik Nyman, Asehistoriallinen Liitto ry

- puheenjohtaja Matti Kuula, Reserviläisurheiluliitto ry
- ympäristövaliokunnan jäsen Jorma J. Jussila, Suomen Ampumaurheiluliitto ry
- puheenjohtaja Alpo Vehanen, Suomen Ampumaurheiluliitto ry
- koulutuspäällikkö Janne Kolehmainen, Suomen Metsästäjäliitto - Finlands Jägarförbund ry
- kunniapuheenjohtaja Heikki Pohjolainen, Suomen Asehistoriallinen Seura ry
- hallituksen jäsen Matti Ingman, Suomen Aseseppien Yhdistys ry
- puheenjohtaja Runo K. Kurko, Urheilu- ja metsästysaseiden ja -tarvikkeiden vastuulliset maahantuoja ry
- professori Olli Mäenpää.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- puolustusministeriö
- ympäristöministeriö
- Finnsecurity ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ampuma-asetlakia. Ehdotetulla lailla toteutettaisiin ampuma-asetlainsäädännön kokonaisuudistuksen toinen vaihe. Esitys sisältää lähinnä kansallisiin tarpeisiin perustuvia muutoksia ja lisäyksiä. Esityksen tarkoituksena on edelleenkin rajoittaa ampuma-aseisiin liittyvää väkivallan ja tapatur-

man vaaraa sekä pyrkiä ehkäisemään ennalta ampuma-aserikollisuutta.

Esityksen mukaan luonnollisten henkilöiden lisäksi myös yhteisöt ja säätiöt voisivat saada luvan ampuma-aseen, aseosien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen ja hallussapitoon. Kaasusumuttimien osalta ehdo-

tetaan luotavaksi uusi kevennetty ja tarkoituksemukaisempi lupamenettely. Lääninhallituksen lupatehtävät siirrettäisiin kokonaisuudessaan ampuma-aseasioita käsittelevän ministeriön yhteyteen perustettavalle asehallintoyksikölle. Sisäasiainministeriön yhteyteen ehdotetaan perustettavaksi erityinen aseasioista lausuntoja antava ampuma-aselautakunta.

Asealan elinkeinon osalta uusiksi luvanvaraisiksi toiminnoiksi säädettäisiin kaupallisessa tarkoituksessa harjoitettava ampumaradan pitä-

minen ja ampuma-aseiden käyttöön kouluttaminen.

Asekeräilijöille mahdollistettaisiin erityisen tiedoston pitäminen heidän hallussapitämistään ampuma-aseista sen sijaan, että he hankkisivat aseilleen hallussapitoluvat.

Ulkomailta tuotavien ampuma-aseiden valvonnan tehostamiseksi säädettäisiin tullilaitokselle velvollisuus ilmoittaa sisäasiainministeriölle ampuma-aseen ja aseiden osan yksityisestä tuonnista.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esitys sisältää ampuma-aselainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen.

Esityksellä luodaan ns. yhteisölupa. Yhteisölupa tarkoittaa sitä, että ampuma-aseen hankkimislupa voidaan antaa Suomessa rekisteröidylle tai julkista tehtävää hoitavalle yhteisölle tai säätiölle. Yhteisön ja säätiön on nimettävä itselleen erityinen asevastaava, jonka säätiön kotipaikan poliisilaitos hyväksyy.

Säädettäväksi on ehdotettu uusi lupatyyppejä eli kaasusumutinlupa. Koska kaasusumuttimet ovat vähemmän vaarallisia kuin ampuma-aseet, on ehdotuksessa niille luotu oma yksinkertaisempi lupamenettely.

Kolmantena merkittävänä uudistuksena on asealan luvanvaraisen elinkeinoalan laajennus siten, että se koskee myös kaupallisessa tarkoituksessa harjoitettavaa ampumaradan pitämistä ja ampuma-aseiden käyttöön kouluttamista. Valiokunnan käsityksen mukaan tämä on tarkoituksenmukaista yleisen turvallisuuden lisäämiseksi ja toiminnan valvonnan varmistamiseksi.

Sisäasiainministeriön ehdotetaan perustettavaksi erityinen asehallintoyksikkö, joka toimisi ministeriön poliisiosaston itsenäisenä yksikkönä. Sille siirrettäisiin lääninhallitukselle kuuluvat ampuma-aseisiin liittyvät lupatehtävät. Yksikkö antaisi ampuma-aseiden kaupallista tuontia, vientiä/kuljetusta sekä siirtoa Suomesta ja Suomeen koskevat luvat. Lisäksi sinne siirrettäisiin asealan elinkeinolupien myöntäminen.

Valiokunta pitää yksikön perustamista tarkoituksenmukaisena, koska sillä saavutettaneen lupakäytäntöjen yhtenäistyminen, valvonnallisia etuja ja sillä voitaneen nopeuttaa lupa-asoiden käsittelyä sekä lisätä asealan asiantuntemusta. Yksikön yhteyteen on ehdotettu perustettavaksi lausunnonantajaksi suunniteltu ampuma-aselautakunta.

Esityksen ongelmakohdat

Aselainsäädännön kokonaisuudistus on edennyt toiseen vaiheeseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan aseasioiden hallinnointia pidetään jossain määrin virkavaltaisena.

Valiokunta on selvittänyt asiaa muun muassa Saksassa käytössä olevan keräilijäpassijärjestelmän osalta. Valiokunta toteaa, että Suomessa asekeräily perustuu viranomaisen hyväksymään keräilysuunnitelmaan, jossa on yksilöity tarkasti, minkätyyppisiä aseita keräilijä on oikeutettu hankkimaan. Valiokunta toteaa kuitenkin, että seuraavassa aselain uudistamisvaiheessa tulee selvittää, voidaanko Suomessa siirtyä keräilypassiin.

Yhteisön ampuma-aseen hankkimisen osalta on esitetty epäilyjä, että vaatimus käsitellä ampuma-aseen hankkimista yhteisön toimielimessä hankaloittaisi yhteisön toimintaa. Valiokunta toteaa, että yhteisön toimielimen tulee tehdä hankittavista aseista ja niiden laadusta ja luokasta päätös, mutta sen ei aseiden hankkimisen enimmäismäärän, tyyppin ja päätöksen voimassa-

oloajan lisäksi tarvitse sisältää muita yksilöintejä.

Ehdotuksessa olevaa velvollisuutta ilmoittaa ase-elinkeinonharjoittajien välisistä luovutuksista on epäilty turhaksi ja järjestelmää jäykäksi elinkeinonharjoittajille. Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että muutos on kuitenkin tarpeellinen ampuma-aseiden elinkaaren seuraamiseksi aserekisterissä. Tällä hetkellä ilmoitusvelvollisuuden puuttuminen aiheuttaa kaksinkertaista rekisteröintiä. Valiokunta korostaa selkeän järjestelmän luomisen selvittämistä jatkotyössä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Suomessa on eri tavalla säilytettävänä runsaasti aseita, joihin ei ole hallussapitolupaa. Tämän vuoksi valiokunta viitaten aselaista antamassaan mietinnössä (HaVM 29/1997 vp) jo lausumaansa korostaa, että aselain kokonaisuudistuksen kolmannessa vaiheessa tulee näiden aseiden luovutus järjestää asianmukaisesti. Tällöin on selvitettävä, miten lunastamisen rahoittaminen voidaan oikeudenmukaisesti järjestää.

Valiokunta kiinnittää huomiota vielä siihen, että ampuma-aselain mukaisia ampuma-aseita ovat ruutikaasupaineen ja räjähdyspaineen avulla toimivat aseet sekä kaasusumuttimet. Ampuma-aseiden lisäksi turvallisuutta voivat vaarantaa hyvin erilaiset muut aseet. Teräselain mukaan vaarallisia teräaseita ovat tikari, stilet ja pistin samoin kuin jousipatukka ja nyrkkirauta sekä asetuksella säädetty muu vaaralliset teräaseet. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että nämä ja muut aseet tulee selkeästi määritellä järjestyslain säätämisen yhteydessä järjestyslaissa ja teräaselaissa.

Vielä valiokunta kiinnittää huomiota valtakunnallisen aserekisterin luomiseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaisesti rekisteriä ei tässä ehdoteta luotavaksi lähinnä sen kalleuden vuoksi. Valiokunta kuitenkin korostaa sitä, että lainsäädännön kolmannessa vaiheessa tulee luoda kattava valtakunnallinen ATK-pohjainen rekisteri.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoi-

tuksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä eräin lisäyksin ja muutos ehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

17 §:n 10 ja 11 kohta. Soveltamisalaa koskevat poikkeukset. (Uusi). Valiokunta ehdottaa teknisenä korjauksena, että 17 §:n 10 ja 11 kohtiin sisällytetään asianmukainen viittaus kansainvälisiin rauhanturvatehtäviin sekä Schengenin säännöstöön.

110 §. Ampuma-aseiden ja patruunoiden tarkastus. Valiokunta ehdottaa, että pykälään tehtäisiin teknisluonteinen nykykäytäntöä vastaava muutos, jonka mukaan pykälässä mainitun asetuksen antaa valtioneuvosto.

117 §. Asiakirjojen esittäminen. (Uusi) Voimassa olevan ampuma-aselain 117 §:n mukaan ampuma-aselaissa tarkoitettu lupatodistus ja Euroopan ampuma-asepassi sekä lupatodistukset tai Euroopan ampuma-asepassiin merkittyjen lupien nojalla hallussapidetyt ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat ja erityisen vaaralliset amukset on pyynnöstä esitettävä poliisille sekä rajavartio- ja tulliviranomaisille. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Metsähallituksen tietyillä erävalvontatehtäviä suorittavilla virkamiehillä tulisi olla tarkoituksenmukaisen toiminnan turvaamiseksi oikeus vaatia ampuma-aseen, ammusten ja lupatodistusten esittämistä, jos heille on tehtävien suorittamiseen liittyen myönnetty poliisivaltuudet. Tämän vuoksi valiokunta pitäen muutosesitystä tärkeänä ehdottaa tehtäväksi hallituksen esitykseen sisällyttämää 117 §:ään lisäyksen, jossa Metsähallituksen hallinnassa olevalla valtion maalla erävalvontaa suorittavalle Metsähallituksen virkamiehelle, jolle on myönnetty poliisilain mukaiset erityiset poliisivaltuudet, olisi pykälässä mainitut oikeudet.

118 §. Muutoksehaku. Hallituksen esityksen mukaan jo asehallintokeskuksen päätöksestä valitettaisiin suoraan korkeimpaan hallinto-oikeu-

teen. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että pykälää muutettaisiin siten, että sisäasiainministeriön tämän lain 32—37 §:n ja 64 §:n nojalla antamaan päätökseen haettaisiin muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta ja että muuten tämän lain nojalla annettuihin päätöksiin haettaisiin muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Laki

ampuma-aselain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 9 päivänä tammikuuta 1998 annetun ampuma-aselain (1/1998) 43 §:n 1 momentin 8 kohta ja 3 momentti sekä 114 §,

muutetaan 1 §:n 2 momentti, 13 §:n 1 kohta, 14 ja 15 §, *17 §:n 1 momentin 10 ja 11 kohta*, 18 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentin 3 ja 6 kohta, 20 §:n 1 ja 2 momentti, 21 §, 22 §:n 1 momentti, 25 §:n 1 momentti, 26 §:n 2 ja 3 momentti, 27 ja 28 §, 39 §:n 1 ja 2 momentti, 42 §, 43 §:n 1 momentin 7 kohta, 45 §:n otsikko ja 3 momentti, 50 §:n 2 momentti, 52 §:n 1 momentti, 53 §:n 1 momentti, 54 , 57, 61 ja 62 §, 65 §:n 2 momentti, 66 §:n 1 momentin 4 kohta ja 3 momentti, 68, 69, 70 ja 73 §, 74 §:n 1 momentti, 75 §, 76 §:n 1 momentti, 78 §, 80 §:n 2 ja 3 momentti, 81 §:n 1 momentti, 85 §:n 2 momentti, 87 §:n 1 momentin 3 kohta, 89, 90 ja 101 §, 103 §:n 2 momentin johdantokappale sekä 4 ja 5 kohta, 110 §:n 1 momentti, 112 §, 116 §:n 2 momentti, *117 §, 118 §:n 1, 3 ja 4 momentti sekä 119 §:n 1 momentin 7 kohta ja 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 17 §:n 10 ja 11 kohta laissa 180/2001*, sekä *lisätään* 19 §:n 1 momenttiin uusi 7 kohta, lakiin uusi 35 a, 45 a, 45 b, 55 a—55 c ja 59 a §, 67 §:n 2 momenttiin uusi 4 a ja 4 b kohta sekä pykälään uusi 3 momentti, lakiin uusi 67 a § ja lain 6 lukuun uusi 83 a §, 106 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, 110 §:ään uusi 4 momentti, lakiin uusi 112 a ja 117 a § sekä 119 §:n 1 momenttiin uusi 8 kohta seuraavasti:

1, 13, 14 ja 15§
(Kuten HE)

17 § (Uusi)

Soveltamisalaan koskevat poikkeukset

Tämä laki ei koske

10) vieraan valtion asevoimille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta, tuontia, vientiä, valmistamista, korjaamista, muuntamista ja hallussapitoa, jos toiminta perustuu Pohjois-Atlantin sopimuksen

sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehtyyn sopimukseen (SopS 65/1997) tai muuhun kansainväliseen rauhanturvaamistehtävään taikka jos toimintaan on myönnetty lupa aluevalvontalain (755/2000) nojalla.

11) tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehdyn sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen, jäljempänä Schengenin yleissopimus, 40 tai 41 artiklassa tarkoitetuille Schengenin säännöstöä soveltavien valtioiden toimivaltaisille virkamiehille kuuluvien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden

noiden ja erityisen vaarallisten ammusten siirtoa Suomeen tai Suomesta, tuontia, vientiä ja hallussapitoa, kun toiminta perustuu Schengenin yleissopimuksen mainituissa artikloissa tarkoitettuun tarkkailuun tai takaa-ajoon.

18—22, 25—28, 35 a, 39, 42, 43, 45, 45 a, 45 b, 50, 52—54, 55 a—c, 57, 59 a, 61, 62, 65—67, 67 a, 68—70, 73—76, 78, 80, 81, 83 a, 85, 87, 89, 90, 101, 103 ja 106 §
(Kuten HE)

110 §

Ampuma-aseiden ja patruunoiden tarkastus

Myyntiä varten valmistetut, korjatut, Suomeen siirretyt ja tuodut ampuma-aseet ja patruunat on ennen kauppaa laskemista tai muuta luovuttamista tarkastutettava niiden käyttöturvallisuuden toteamiseksi siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Tarkastuttamisvelvollisuus ei koske sellaisia keräilyllisesti arvokkaita ampuma-aseita ja patruunoita, jotka valmistetaan, korjataan taikka siirretään tai tuodaan Suomeen museossa tai kokoelmassa pitämistä varten.

Sisäasiainministeriö voi antaa patruunoiden valmistajalle tai maahantuoajalle patruunoiden tarkastusmerkinnän käyttöoikeuden. Tarkastusmerkinnän käyttöoikeuden antamisen edellytyksistä ja peruuttamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

112, 112 a ja 116 §
(Kuten HE)

117 § (Uusi)

Asiakirjojen ja aseiden esittäminen

Tässä laissa tarkoitettu lupatodistus ja Euroopan ampuma-asepassi sekä lupatodistuksen tai Euroopan ampuma-asepassiin merkittyjen lupien nojalla hallussa pidetyt ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksen on pyynnöstä esitettävä poliisille (*poist*), rajavartiolaitos- ja tulliviranomaisille sekä Metsähallituksen hallinnassa olevalla valtion maalla erävalvontaa suorittavalle Metsähallituksen virkamiehelle, jolle on myönnetty poliisilain (493/1995) 8 §:n mukaiset erityiset poliisivaltuudet.

117 a §
(Kuten HE)

118 §

Muutoksenhaku

Sisäasiainministeriön tämän lain 32—37 §:n ja 64 §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta sekä muuhun tämän lain nojalla annettuun päätökseen hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. (Uusi 1 mom.)

(3 ja 4 mom. kuten HE)

119 §
(Kuten HE)

Voimaantulo

(Kuten HE)

HaVM 6/2001 vp — HE 110/2000 vp

Helsingissä 22 päivänä toukokuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Matti Väistö /kesk	Hannes Manninen /kesk
vpj.	Pertti Turtiainen /vas	Kirsi Ojansuu /vihr
jäs.	Nils-Anders Granvik /r	Heli Paasio /sd
	Rakel Hiltunen /sd	Aulis Ranta-Muotio /kesk
	Esko Kurvinen /kok	Pekka Ravi /kok
	Lauri Kähkönen /sd	Petri Salo /kok
	Kari Kärkkäinen /skl	Kari Urpilainen /sd
	Paula Lehtomäki /kesk	Jari Vilén /kok (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

apulaissihteeri Jukka Savola.